

Pasekmės ir moralė

I. Kantas „Du dalykai pripildo mano protą vis didėjančios nuostabos ir pagarbios baimės: žvaigždėtas dangus virš manęs ir moralės dėsniai manyje.“

Istorija

2010 m. gegužės 19 d. važiuoju iš Šiaulių į Kauną pro Kėdainius. Prie vieno iš mažesnių miestelių paėmiau du jaunatviškus tranzuotojus. Įsišnekėjom. Keliavom kartu gal valandą laiko, tai pokalbiui erdvės užteko. Du 17-ečiai dešimtokai pabėgo iš mokyklos ir nusprendė tranzuoti iki Vilniaus pas merginas, kurias sutiko kadais stovykloje. Tėvai nežino, mokytoja nežino, žino apie šią kelionę tik jie, aš ir tos merginos. Vilniaus nepažįsta, žino tik tiek, kad turi būti Mindaugo gatvėje.

Taigi įtampa kyla. Pradedu jaustis nejaukiai. Esu vienintelis suaugęs žinantis apie šį sumanymą. Galvoje pradeda kirbėti visokios prielaidos ką dabar turėčiau padaryti kaip rimtas suaugęs žmogus:

- Sustoti ir išlaipinti? (Atsisakyti dalyvauti lengvabūdiškoje kvailystėje.)
- Apsisukti ir parvežti į mokyklą (Pasielgti prieš jaunuolių valią, diktatoriškai.)
- Nuvežti iki Kauno (Sudalyvauti kvailystėje, prisiimant atsakomybę už jos pasekmes.)

Greičiausiai dėl to, kad pirmi du variantai reikalauja tvirto apsisprendimo ir veiksmo, renkuosi pasyvesnį – trečiąjį.

Važiuojame toliau. Šnekamės. Kalbame apie tai, kaip čia jie sugalvojo, kaip pasiryžo, kas bus vėliau. Kažkodėl labiausiai man pačiam įdomu *kas bus vėliau*. Įdomiai ir jie patys mato. Dabar su manimi važiuoti smagu, įdomu, nuotykis. Užtat grįžimas jau nebus toks malonus. Bandome nuspėti galimas pasekmes – vienas greičiausiai gaus lupti nuo tėvo, kitas tėvų neturi (auga su seserim ir jos vyru), tad neaišku ko tikėtis. Kuo daugiau įsišnekame, tuo labiau jaučiuosi važiuojantis su dviem vaikais. Iš kažkur kyla noras pasidalinti savuoju šios situacijos matymu. Pasijaučiu keistai protingu ir pasakau kažką panašaus į „paauglys tu ir skiriasi nuo suaugusio, kad mato dažniausiai viską iš savo perspektyvos ir nesugeba įvertinti situacijos kitų žmonių akimis“. Bandau pagelbėti jiems pamatyti jų pačių poelgį sesers, tėvo, mokytojos akimis. Net patį šiurpas nukrato, kai pagalvoju, ką pasakytų man, *suaugusiam*, vieno iš vaikinių sesuo, jei turėtų mano mobilų ir žinotų, kur dabar vežu jos brolių... Nusiraminiu patikėjęs, kad gal iš tiesų kartais geriau leisti nepilnamečiui padaryti nesąmonę ir patirti jos pasekmes nei kad nuolat jį saugoti nuo tų nesąmonių. Dar vėliau kažkodėl pradedu gąsdinti. Rodyti, koks didelis pasaulis ir kokie maži jie patys. Sakau: „O ar jūs žinote, kad nuo vieno Vilniaus galo iki kito yra ~40 km“. Vėliau dar gražiau: „O jei sustos koks nesveikas, ką tada darysit, negi šoksit iš mašinos, kuri važiuoja 90 km/h greičiu?“. Ir paskutinis pats smagiausias – prieš pasukdamas į vingiuotą Vandžiogalos keliuką: „Iš kur žinot, kad aš nesu nesveikas?“. Vienas iš vaikinių prasitaria, kad dabar jau nuotaika visai krito ir viskas nebe taip žavu kaip pradžioj...

Kelionės pabaigoje išmintis tiesiog veržiasi. Vėl prabilus apie fizinio smurto grėsmės baimę, greit ją neutralizuoju teigdamas, kad jei pyksta, muša, netenka kantrybės – tai čia dar gerai. Daug blogiau, kai jau nebepyksta ir lieka abejingi. Kai nususuka, kai sako „daryk, ką nori, man jau vis vien“, kai atsitveria šalta siena – štai kur tikroji bausmė ir štai ko bijočiau jų vietoje. Kad jie *neberūpės*.

Paleidžiu netoli tilto per Nerį. Paaiškinu kur eiti tranzuoti, jei nestos. Įteikiu kiekvienam po savo vizitinę ir paprašau, kad brūkšteltų laiškėlį apie pasekmes.

Pasekmės

Kaip vienintelis pastovus dalykas yra pokyčiai, taip ir pats aiškiausias dalykas apie gyvenimą yra tai, kad jis *neaiškus*. Suprantu, kad vaikinai kaip reikiant sujudino savo pačių ir artimųjų gyvenimus. Net mano gyvenimą sugebėjo sujudinti. Pasielgė nekasdieniškai, drąsiai, nutrūktgalviškai. Nepakluso. Nenuėjo į mokyklą, nepranešė žmonėms, kurie jais rūpinasi. Egocentiški.

Įdomiausia – kad visiškai neaišku, ar vertėjo jiems taip pasielgti, ar ne. *Laikas parodys*. Kadangi straipsnį parašiau iš karto po išsiskyrimo su jais, tai ir apie realias pasekmes nieko nežinau.

Svarbiausia mintis, kurią čia bandau perteikti: niekada užtikrintai nežinome, kokias pasekmes prišauksime savo poelgiais. Atrodo kupinas gerų ketinimų sustojau pavežėti, o gal ėmiau ir įdaviau vaikus žudikui maniakui į rankas?

Gyvenimas – tai žaidimas su milijonais kintamųjų. Keli galimų šios dienos įvykio pasekmių pavyzdžiai:

1. Vienas iš vaikų svajoja tapti baldų restauratoriumi. Tai, kad mūsų gyvenimo keliai susitiko ir jis pamatė jauną suaugusį su apynauja mašina bei perskaitė „psichologas“ jo vizitinėje – a) sustiprins norą tapti restauratoriumi; b) susilpnins; c) neįtakos?

2. Abiejų jų auklėtoja, gaus pylos nuo direktoriaus, kad nesužiūri savo auklėtinių ir – a) nusigers bei degraduos; b) grįžusi namo, išlies pyktį ant savo vaikų ir pastarieji nusigers bei degraduos; c) užgautomis ambicijomis sieks kažką kažkam įrodyti ir po 5 metų taps mokyklos direktore?

3. Vaikiniai sėkmingai nuvyks į Vilnių, gerai praleis laiką su širdies damomis ir taps jų vyrais, vaikų tėvais, savo vaikų vaikų seneliais?

Pasekmės gyvenime tokios nenuspėjamos, kad protas paprasčiausiai nebesusidoroja su esama galybe kintamųjų. Nejmanoma *suprotauti* gyvenimo, susiplanuoti, susidėlioti, visko numatyti, viską iš anksto apgalvoti. Gyvenimas *gaunasi*.

O tam gyvenimo procese labiausiai esame panašūs į ežiukus rūke, bandančius rasti kelią pas draugą į namus. Gal tik ne visi išdrįstame tai pripažinti.

Moralė

Tikiu, kad ši istorija iššaukė daug klausimų ir pas jus. Ypač pas tuos, kurie turite vaikų. Tie klausimai tikrai turėjo užkabinti moralinį vaikų ir mano (!) poelgio aspektą. Ar pasielgiau gerai ar blogai?

Kas galėtų atsakyti į šį klausimą? Nepilnamečių reikalų inspektorius, kunigas, auklėtoja, vieno iš vaikų sesuo, rimtas filosofas, mano tėvai, prezidentė? Man arčiausiai yra Aleksandro Solženycino atsakymas: „Linija tarp gėrio ir blogio eina per kiekvieno žmogaus širdį“. Mano širdis ir tik ji žino, ar šioje istorijoje pasielgiau gerai ar blogai.

Pasėdėjau ramiai ir supratau, kad pasielgiau blogai. Net jei viskas tiems vyrukams pavyks, net jei tai stipriai įtakos jų gyvenimus ir jie taps daug stipresni po šitokio savo poelgio – vis tiek kažkas viduje pakankamai aiškiai sako, kad turėjau sustoti ir paprašyti, kad jie išliptų bei pasiūlyti grįžti atgal į mokyklą...

Pabaiga

Norėjosi pabaigti optimistine gaida, kad gyvenimo rūke susigaudyti padeda nuosava širdis ir tikėjimas slypintis joje. Rūkas prasisklaido, matau aiškiau, esu ramesnis viduje. Berašant straipsnį pasitvirtino, kad net ir straipsnio normaliai nesuplanuos. Galvojau pateiksiu jums šaunių įžvalgų, gerai jausiuos parašęs, pinigų užsidirbsiu. O dabar sėdžiu ir jaučiuos kaip P. Mamonovo personažas P. Lungino filme „Sala“ (rus. Ostrov). Nuodėmės akis bado, ramiai gyventi neleidžia. Atradau, kad mažai to tikėjimo manyje, mažai širdies gyvenimo kely ir net kai girdžiu jos balsą – dvejoju, neišdrįstu, pasiduodu normalumui ir atlieku pareigą. Juk mane vaikinai sustabdė kaip pakeleivingą vairuotoją, o šio vaidmens pareigą atlikau puikiai...